

BRANSJEUTVIKLING 2014

OMSETNING, PRISER, SYSSELSETTING, PRODUKTIVITET
OG LØNNSOMHET

REGNSKAP
NORGE

INNHold

SIDE 4 - 6

OMSETNING

SIDE 7

PRISER

SIDE 8

OPPDRAGSMENGDE OG ANSATTE

SIDE 9 - 12

PRODUKTIVITET

SIDE 13 - 14

LØNNSOMHET

Ansvarlig for bransjerapporten: Svein Austheim, Regnskap Norge

Kilder: Ravninfo, Bisnode og SSB

INNLEDNING

Bransjerapporten er basert på innrapporterte regnskapsdata i 2014, og har til hensikt å måle utviklingen i regnskapsbransjen på overordnet nivå. Datagrunnlaget består av totalt 3 229 virksomheter, men i mange analyser konsentrerer vi oss kun om selskaper, da det er disse som utgjør hovedtyngden av aktiviteten i bransjen. Alle data er innhentet fra sekundærkilder og analysert ved bruk av MS Excel.

OM UTVALGET

Regnskapsbransjen er summen av alle autoriserte regnskapsførerselskaper og autoriserte innehavere av enkeltpersonforetak.

Alle økonomiske data i denne rapporten er hentet fra Ravninfo og/eller Bisnode Smartcheck. Disse bedriftsopplysningstjenestene inneholder dessverre ikke informasjon om hvilke selskaper og foretak som innehar autorisasjon. Uttrekket er derfor basert på virksomheter registrert med NACE koden 69201 - Regnskap og bokføring.

Opplysninger om prisutvikling er hentet fra SSB, og utvikling av oppdragsmengde er basert på tall fra Finanstilsynet, samt en rapport utviklet av Bisnode spesielt for Regnskap Norge.

OM DATAGRUNNLAGET

En generell utfordring ved å basere uttrekket på NACE koder er at virksomheter kan være registrert med flere NACE koder. De kan altså ha inntekter fra flere forretningsområder, og de kan være unntatt autorisasjonsplikt. For å kvalitetssikre dataene ble virksomheter registrert med flere NACE koder manuelt sjekket opp mot Finanstilsynets konsesjonsregister. De som ikke hadde status som autorisert regnskapsførerselskap ble fjernet. I tillegg ble de 50 største virksomhetene (målt ved omsetning) også manuelt sjekket mot Finanstilsynets konsesjonsregister.

Datagrunnlaget ble hentet ut i begynnelsen av oktober 2015, ca en måned etter fristen for å

levere årsregnskap (31. august). Det tar ofte noe tid fra regnskapene er levert via Altinn, og til de er tilgjengelig i en bedriftsopplysningstjeneste. I tillegg leverer noen etter fristen har gått ut. Vi kan derfor ikke garantere at absolutt alle regnskapsbedrifter er omfattet av datagrunnlaget.

For eksempel ser vi at Finanstilsynet i det dokumentbaserte tilsynet (de årene det gjennomføres) finner at omsetningen i bransjen er noe høyere enn det vi kommer frem til. Det er rimelig å anta at våre resultater er noe mer restriktive, altså kan underrapportere enkelte økonomiske størrelser.

I sum vurderer vi datagrunnlaget til å være representativt for regnskapsbransjen, men tar høyde for at det kan være feilmarginer.

OM ANALYSENE

Analysene i denne rapporten er basert på metodeverk og modeller som er mye brukt i makroøkonomisk analyse og økonomisk teori. Vi går ikke inn i detaljer mht formler og matematisk rammeverk, men gjør oppmerksom på at det er robuste og velprøvde analysemetoder som ligger til grunn for resultatene.

Merk av målingen av produktivitet er basert på utviklingen hos 1 375 regnskapsførerselskaper i perioden 2011 til 2014. Det er altså de samme selskapene som er med i grunnlaget hvert år. Resultatene anvendes til å si noe utviklingen på generelt nivå.

FORTSATT VEKST I BRANSJENS TOTALE OMSETNING

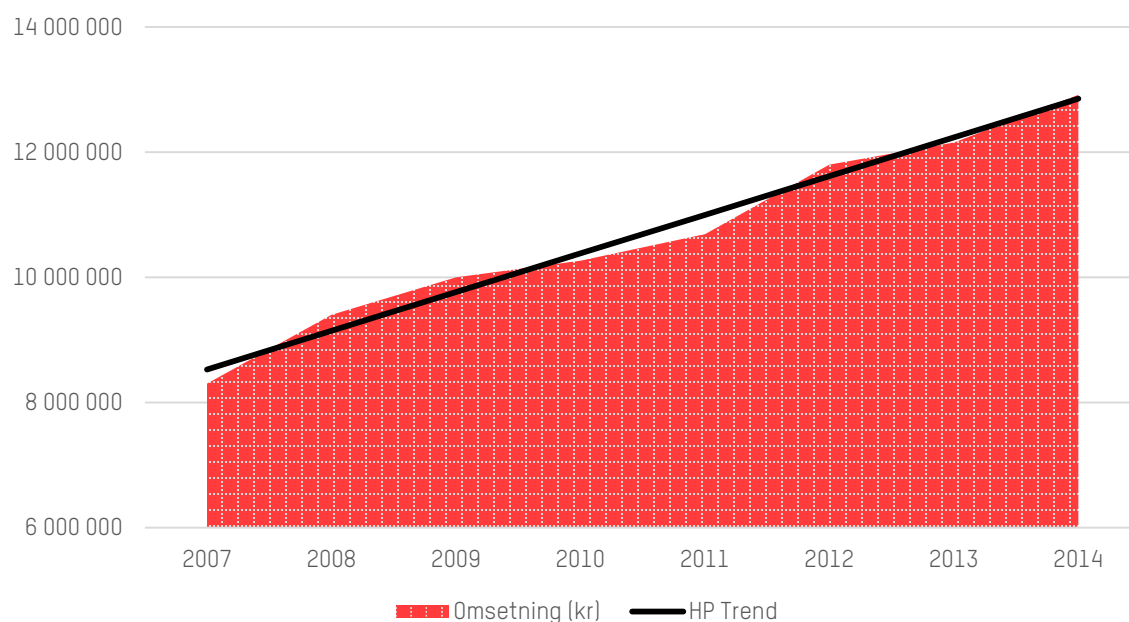
Regnskapsbransjen totale omsetning i 2014 var ca 12,9 milliarder kroner. Dette tilsier en vekst på 6,3 prosent sammenlignet med 2013.

Omsetningen øker mest blant de mellomstore og store regnskapsselskapene (fra 10 ansatte og oppover), de får derfor en stadig større markedsandel.

Faktisk utvikling og trend (svart linje) for perioden 2007 til 2014 er illustrert i diagrammet nedenfor.

OMSETNING OG TREND

Tall i tusen NOK

NØKKELTALL OMSETNING

55,6%

Omsetningsøkning fra 2007 til 2014

11 år

Omsetningens fordoblingstid

6,3%

Omsetningsøkning fra 2013 til 2014

6,52%

Eksponentiell vekstfaktor 2007 til 2014

TRENDVEKST OG SYKLUS

Ved å estimere en trend (på omsetningsutviklingen) får vi en indikator på om veksten hvert år er høyere eller lavere enn den faktisk burde være. Trenden fanger opp det underliggende mønsteret i tallmaterialet og antyder hva det "forventede" nivået bør være.

Det betyr for eksempel at økningen på ca 760 millioner i 2014 bør ikke vurderes isolert, men ses i

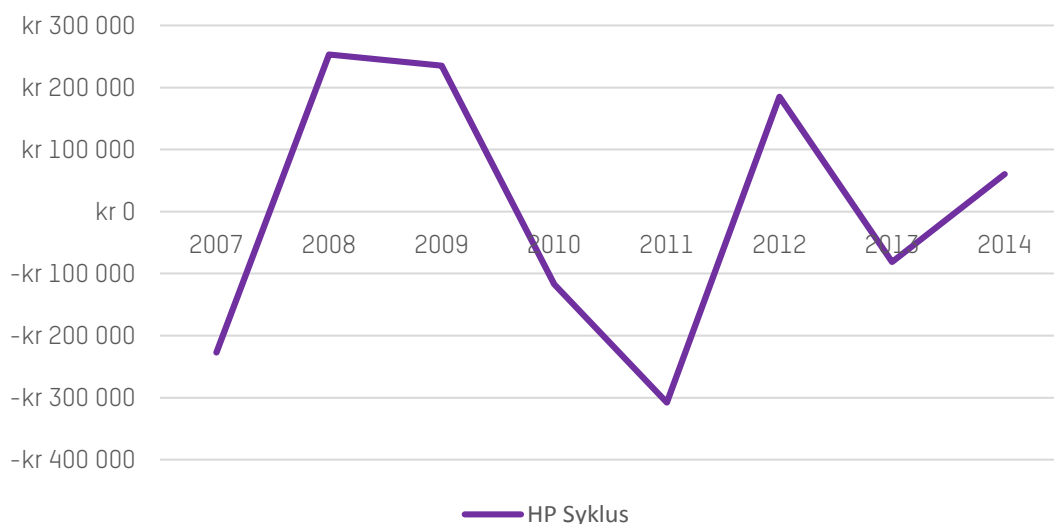
sammenheng med om dette er over eller under trendevækst.

Det finnes mange statistiske metoder for å kalkulere en trend, men vi har valgt å bruke et "Hodrick-Prescott filter" som er mye brukt innen makroøkonomi.

Avvik fra trend betraktes gjerne som sykluser, eller konjunktusvingninger.

SYKLUS/KONJUNKTUR

Tall i tusen NOK

Diagrammet ovenfor viser konjunktursvingningene for perioden 2007 til 2014. Vi ser blant annet at 2009 er starten på en mild nedgangskonjunktur, men at denne snur igjen i 2011. Tidspunktet sammenfaller med finanskrisen som rammet de fleste industrialiserte land høsten 2008.

Det er derfor god grunn til å tro at nettopp finanskrisen er en viktig årsak til denne utviklingen.

Mønsteret kjenner vi også igjen fra veksten i BNP for Norge i samme periode.

I 2014 er veksten nesten nøyaktig på trend, det betyr at omsetningsøkningen er helt i tråd med hva den burde være (verken oppgangskonjunktur eller nedgangskonjunktur).

PROGNOSE BRANSJEOMSETNING 2015

13,4 - 13,7
MILLIARDER NOK

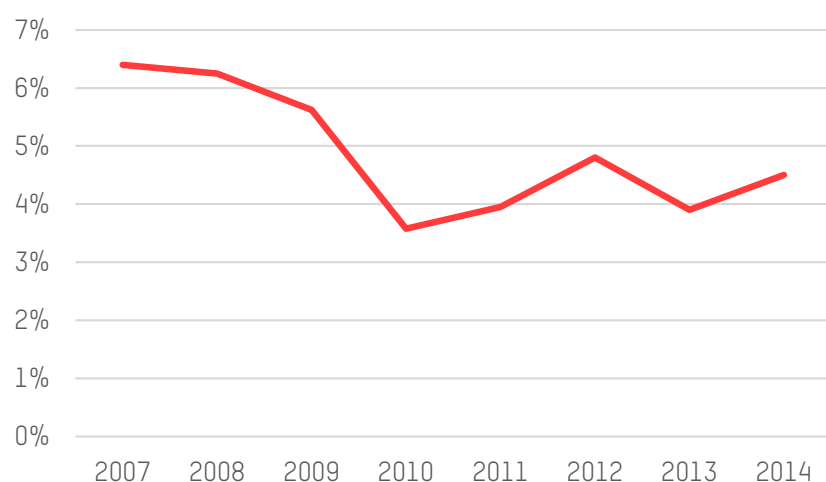
PRISUTVIKLING PÅ REGNSKAPS- OG BOKFØRINGSTJENESTER

Priser på regnskaps- og bokføringstjenester fortsetter å øke. I 2014 steg prisene i snitt med 4,5 prosent gjennom året.

Selve prisnivået har vi dessverre ikke anledning til å måle da dette er informasjon som vil bidra til å koordinere og samordne prissettingen i bransjen.

Det er likevel rimelig å anta at det er til dels store variasjoner i markedspriser mellom store og små aktører, og mellom distrikter og større byer.

PRISUTVIKLING

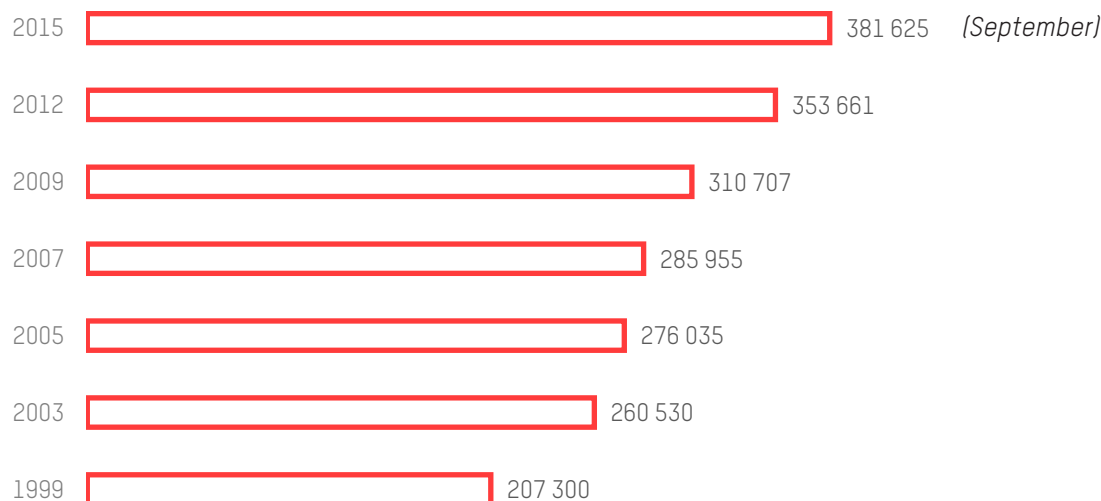
UTVIKLING I OPPDRAGSMENGDE OG ANTALL ANSATTE

Utvikling i oppdragsmengden er den viktigste indikatoren på endring i etterspørselen etter regnskapstjenester.

Så lenge etterspørselen øker vil vi også svært sannsynlig oppleve vekst i priser og sysselsetting. Antall oppdrag i regnskapsbransjen var ca 380 000 i

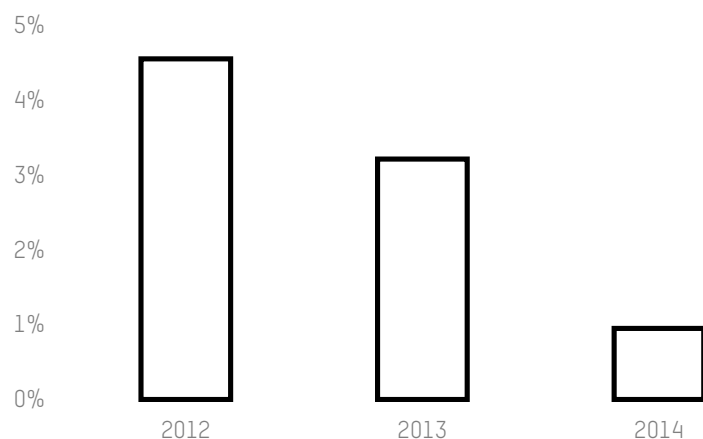
september 2015. Dette tilsier en formidabel økning på hele 84 prosent i perioden 1999 til 2015.

OPPDRA GSMENGDE

Antall ansatte øker fremdeles, men veksten er avtagende. I 2014 steg sysselsettingen med ca 1 prosent.

ANTALL ANSATTE

PRODUKTIVITET I BRANSJEN OG PER MEDARBEIDER

Regjeringen har uttalt at hvis hver arbeidstager i Norge klarer å øke produktiviteten med så lite som 0,2 pst. per år, vil det bety mer for våre løpende inntekter rundt år 2060 enn forventet avkastning av hele Statens pensjonsfond utland.

Produktivitet er altså svært viktig for opprettholde fremtidig lønnsvekst og velferdsnivå. Vi har analysert hvordan produktiviteten har

utviklet seg i bransjen ved å se på et utvalg av regnskapsselskaper i perioden 2011 til 2014.

SLIK MÅLES PRODUKTIVITET

Produktivitet er ikke det samme som lønnsomhet selv om begrepene ofte brukes om hverandre. Dette kan illustreres ved følgende eksempel:

Person A og B driver et konsulentselskap sammen. De har i 2014 arbeidet totalt 2 500 timer og generert en omsetning på 2 500 000 NOK. Produksjon blir da $2\,500\,000 / 2\,500 = 1\,000$ NOK per arbeidstime.

I 2015 halverer de arbeidstiden, altså arbeider de 1 250 timer, men dobler prisen på sine tjenester slik at de klarer å opprettholde omsetningen på 2 500 000 NOK.

Har de da doblet produktiviteten?

Svaret er NEI. Produktivitet måles i faste priser og det betyr at vi må justere omsetningen påfølgende år for prisstigning (i dette tilfellet 100%). Omsetningen i 2015 må derfor deflateres til $((2\,500\,000 / (1 + 100\%)) = 1\,250\,000$ NOK.

$1\,250\,000 / 1\,250$ tilsvarer 1 000 NOK i produksjon per arbeidstime, som er nøyaktig det samme som $2\,500\,000 / 2\,500$.

Produktiviteten er altså lik begge år siden det er det produserte volumet/mengden som er sentral i slike analyser. For at produktiviteten i dette eksempelet skal øke må person A og B produsere mer enn 1 000 NOK per arbeidstime etter å ha justert for prisstigning.

Lønnsomheten per arbeidstime kan likevel være doblet i 2015 dersom kostnadene er uendret.

RESULTATER I PERIODEN 2011 TIL 2014

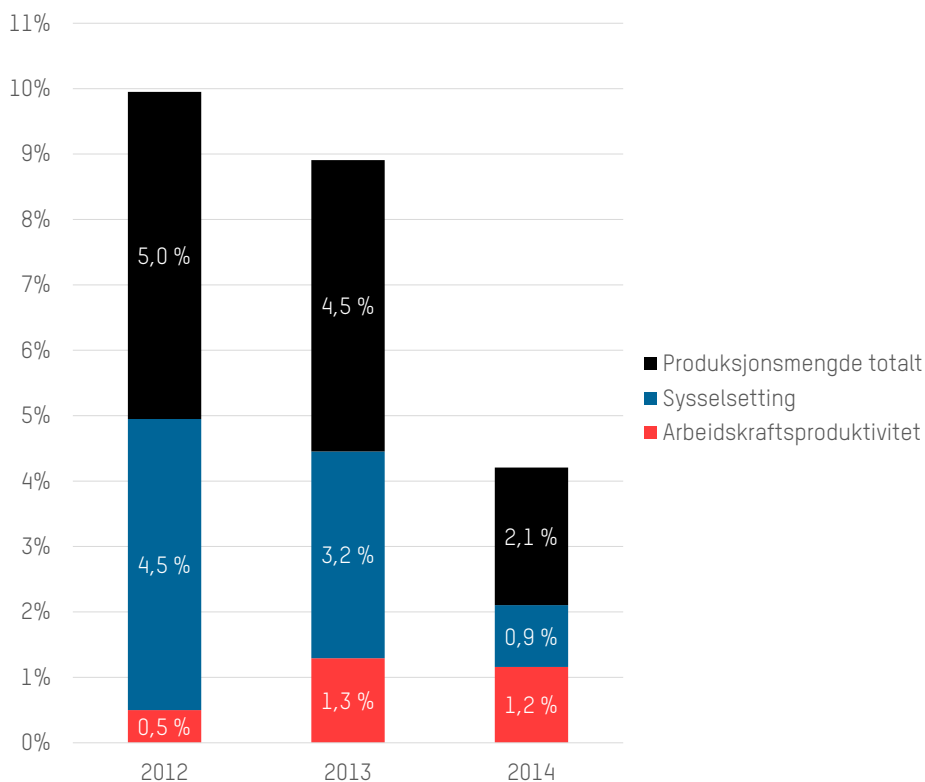
Måling av produktivitet kan gjøres på forskjellige måter, men de to vanligste er å ta utgangspunkt i enten bruttoproduksjonsverdien (dvs. omsetningen) eller bruttoproduktet (omsetningen - produktinnsats).

Hensikten er å se hvordan produksjonen endrer seg i forhold til sysselsettingen over en gitt periode (som illustrert i eksempelet til venstre). Siden produksjonen måles i faste priser (dvs justeres for prisstigning) er det kun to årsaker til at den endres fra år til annen. Det skyldes enten endringer i arbeidskraftsproduktiviteten (produksjonen per ansatt/time) og/eller endring i sysselsetting (antall ansatte/timer).

I våre analyser benytter vi bruttoproduksjonsverdien (omsetning) som mål på produksjonen, og antall ansatte personer som mål på sysselsetting (ikke arbeidstimer som er det ideelle). Dette innebærer at arbeidskraftsproduktivitet måles ved produksjon per ansatt og sysselsetting måles ved utvikling i antall ansatte. Siden antall ansatte i praksis også omfatter de som jobber deltid og overtid bør resultatet tolkes med forsiktighet (selv om andelen som jobber overtid/deltid sannsynligvis er ganske lik fra år til annet).

Datagrunnlaget består av ca 1 400 aksjeselskaper registrert med NACE koden Regnskap og Bokføring.

PRODUKTIVITET

Diagrammet viser at produktiviteten per ansatt (arbeidskraftsproduktiviteten) har økt hvert år, men veksten var lavest i 2012 og høyest i 2013. Perioden sett under ett er det likevel økt sysselsetting som er den viktigste årsaken til at den totale produksjonen (omsetningen) faktisk øker.

Merk at endring i total produksjonsmengde = endring i sysselsetting + endring i arbeidskraftsproduktivitet.

OM ARBEIDSKRAFTSPRODUKTIVET

Arbeidskraftsproduktivet er ikke nødvendigvis et perfekt mål på om hver ansatt faktisk blir mer produktiv. Det skyldes at arbeidskraften kan bli mer produktiv ved at den utstyres med mer realkapital og produktinnsats.

I regnskapsbransjen kan det f.eks. argumenteres for at det vil være mulig å opprettholde produksjonen (omsetningen), men redusere antall ansatte hvis man investerer i bedre programvare og teknologi. Hvis dette er tilfelle vil i så fall arbeidskraftsproduktiviteten tilsynelatende gå opp, men vi har samtidig fått en ekstra kostnad som hittils ikke er fanget opp.

Hva hvis prisen på ny teknologi utgjør en kostnad som tilsvarer besparelsen ved å redusere bemanningen? Da er produktiviteten egentlig den samme, vi har bare stokket om på innsatsfaktorene.

Endring i arbeidskraftsproduktivet bør derfor dekomponeres i bidrag fra produktinnsats og kapitalinnsats før vi kan fastslå om det foreligger en reell produktivetsforbedring. Det vi da eventuelt sitter igjen med kalles totalfaktorproduktivitet, og blir sett på som overordnet produktivitetsvekst (vekst som ikke skyldes endring i innsatsfaktorene).

Siden vi har anvendt regnskapsdata i denne analysen vil produktinnsats tilsvare andre driftskostnader + varekostnad og kapitalinnsats er varige driftsmidler + avskrivninger (kan alternativt bruke anleggsmidler).

INNSATSEFAKTORER

	2012	2013	2014
Arbeidskraftsproduktivitet	0,55%	1,29%	1,16%
Produktinnsats	0,49%	0,86%	0,69%
Kapitalinnsats	-0,25%	-0,31%	-0,10%
TFP (overordnet vekst)	0,31%	0,74%	0,57%

Tabellen viser at den overordnede produktivitetsveksten (TFP) er betydelig mindre enn veksten i arbeidskraftsproduktiviteten. Slik er det forøvrig i de aller fleste bransjer og næringer i Norge.

Merk at dette er en mer eller mindre teoretisk/matematisk øvelse, og den reflekterer ikke dynamikken i verdiskapingen på en perfekt måte.

Resultatene bør derfor ikke brukes til å trekke entydige konklusjoner, men snarere til å si noe om utviklingen generelt.

Arbeidskraftsproduktiviteten vil uansett bli den samme (uavhengig av hvordan man komponerer innsatsfaktorer og hva man sitter igjen med i TFP).

LØNN OG PRODUKTIVITET

Både myndigheter og fagøkonomer har lenge uttrykt bekymring for at produktivitsveksten i Norge er avtagende. Dette er et utviklingstrekk som skriver seg tilbake til 80- tallet, og er felles for de fleste industrialiserte land.

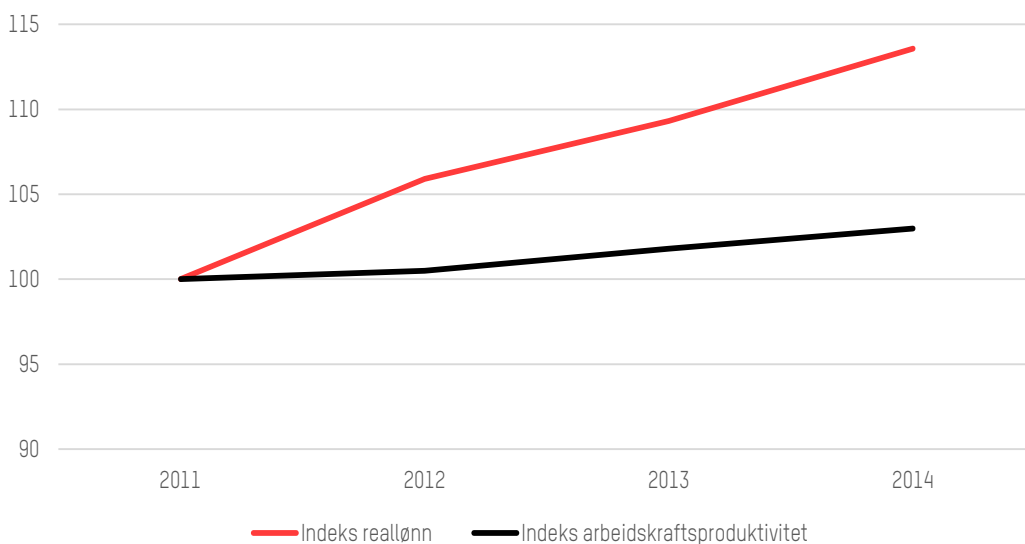
Problemet med lav produktivitsvekst er at økte lønninger, og for såvidt levestandarden i sin alminnelighet, finansieres nesten utelukkende av prisvekst og et gunstig bytteforhold med utlandet. Vi oppnår altså stadig høyere lønninger selv om hver enkelt av oss ikke produserer nevneverdig

mer. Dette gir seg utslag i et generelt høyt kostnadsnivå.

Differansen mellom vekst i reallønn og vekst i arbeidskraftsproduktivitet brukes ofte for å synliggjøre denne utfordringen.

Utviklingen i regnskapsbransjen er illustrert i diagrammet nedenfor (indeks hvor 2011 = 100).

LØNN VS PRODUKTIVITET

Reallønnen per ansatt vokser betydelig mer enn arbeidskraftsproduktiviteten per ansatt også i regnskapsbransjen. Dette er isolert sett ikke et problem så lenge økte lønninger kan forsvares med økte priser. Det kan på mange måter være positivt at produktivitsveksten ikke bare kommer eierne til gode, men deles med de ansatte i form av høyere lønn. Utfordringen er dog at hvis priser og kostnadsnivå blir for høyt risikerer vi at kundene ser seg om etter rimeligere alternativer.

Finansminister Siv Jensen har uttalt at *"flere selskaper varsler at de vil erstatte bemanning i Norge med innkjøp av tjenester innen bl.a. regnskap og ikt fra land der lønningene er lavere."*

Dette gjelder nok først og fremst store selskaper med interne regnskaps- og økonomiavdelinger, men det finnes i dag eksempler på regnskapsselskaper som har opprettet utenlandske avdelinger eller benytter underleverandører i lavkostland.

LØNNSOMHET I REGNSKAPS- BEDRIFTER ORGANISERT SOM AS

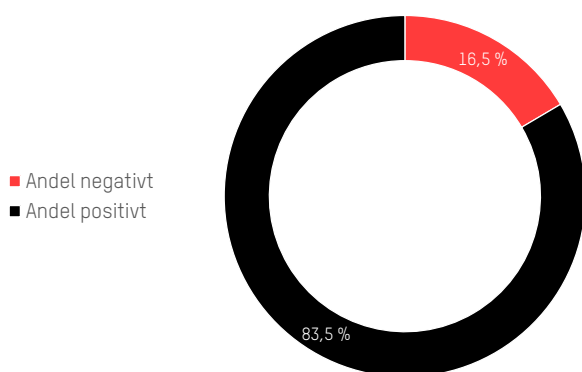
Andelen regnskapsselskaper som oppnår et negativt driftsresultat har blitt redusert i senere år, men i 2014 økte den med ca 1,2 prosent til 16,5 prosent.

Likevel er det samlede driftsresultatet høyere enn fjoråret. Dette indikerer at enkelte sliter med å oppnå tilfredsstillende lønnsomhet, mens andre presterer fra middels godt til veldig godt.

Vi kan ikke kategorisk fastslå at det å gå i minus representerer et absolutt problem for de det gjelder, men det er årsaken til hvorfor man

går med underskudd og varigheten som er det viktige. Skyldes det dårlige marginer, bristende salgsinntekter eller sviktende kundegrunnlag er det selvfølgelig alvorlig. Er derimot årsaken oppkjøp, investeringer, omorganisering eller andre grep som handler om å sko seg for fremtiden kan et underskudd forsvares (under forutsetning av at soliditeten tilsier at man tåler det i en periode).

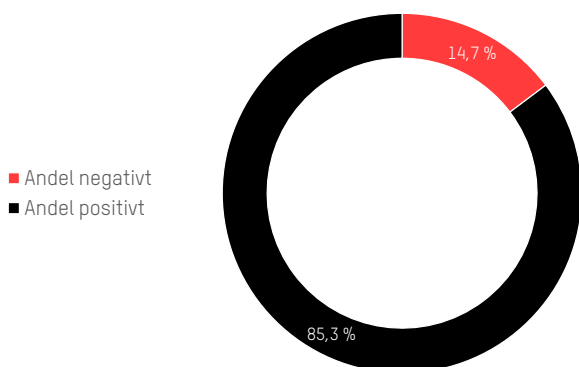
DRIFTSRESULTAT

1 049 MILLIARDER

Aggregert driftsresultat 2014

ÅRSRESULTAT

1 090 MILLIARDER

Aggregert årsresultat 2014

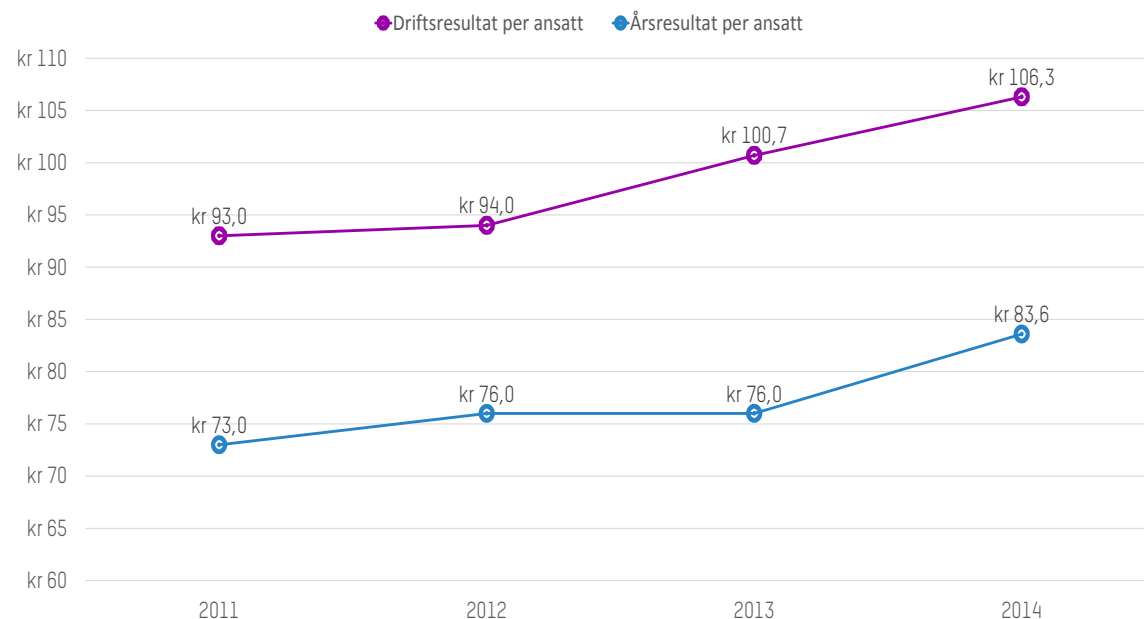
LØNNSOMHET PER ANSATT

Utviklingen i både driftsresultat per ansatt og årsresultat per ansatt viser positive tendenser. Merk at resultatene er basert på et aritmetisk

gjennomsnitt (snittet av alle observasjoner) og ikke et aggregert gjennomsnitt (totalsummer).

DRIFTSRESULTAT OG ÅRSRESULTAT PER ANSATT

Tall i tusen NOK

NØKKELTALL FOR AS

I tabellen nedenfor vises en oversikt over utvalgte nøkkeltall målt ved medianverdier. Median angir midttallet, altså nivået hvor halvparten ligger over og halvparten ligger under.

Disse tallene kan du bruke som et sammenligningsgrunnlag for å vurdere om lønnsomheten i eget selskapet er på øvre eller nedre banehalvdel.

NØKKELTALL

ANTALL ANSATTE	RESULTATGRAD	OVERSKUDDSPROSENT	PERSONALKOSTNADSANDEL	EGENKAPITALGRAD	LIKVIDITETSGRAD 1
1 - 3 ansatte	7,5 %	8,3 %	59,7 %	40,7 %	160,1 %
4 - 6 ansatte	6,6 %	7,0 %	66,1 %	32,6 %	139,4 %
7 - 9 ansatte	7,4 %	7,8 %	66,8 %	32,0 %	133,5 %
10 - 15 ansatte	7,1 %	7,4 %	67,7 %	23,8 %	120,8 %
16 - 30 ansatte	8,1 %	8,7 %	67,0 %	23,5 %	120,2 %
31 ansatte eller flere	5,8 %	5,3 %	67,4 %	22,0 %	102,9 %